

OVAM.link

AFVAL-, BODEM- EN DUURZAAM MATERIALENBELEID VOOR DE PROFESSIONAL
JULI 2021 | editie 36

4
VLAANDEREN BINDT
STRIJD AAN MET
WEGWERP

11
PLANT EENS EEN BOS
OP EEN STORT

16
15 JAAR
ECODESIGN
AWARD VOOR
STUDENTEN

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

 Vlaanderen
is materiaalbewust

Het belang van bodem in een circulaire economie

Beste lezer,

Het PFOS-dossier van het bedrijf 3M in Zwijndrecht domineert de actualiteit. Ook de rol van de OVAM kwam daarbij uitvoerig aan bod. In dat kader hebben we op een open en transparante manier toelichting gegeven aan de Vlaamse Regering over ons bodembeleid en hoe we dat toepassen op de site van het bedrijf 3M en op de site van de Oosterweelwerken, rekening houdend met *emerging contaminants* zoals PFAS.

Belangrijk om hierbij te vermelden is dat het wetenschappelijk onderzoek over PFAS nog volop in evolutie is. Op basis daarvan werken we preventieve richtlijnen uit en zetten we in op een beleid om de impact van PFAS op grond, grondwater en waterbodem in kaart te brengen en aan te pakken. Want een gezonde bodem ligt ons wel degelijk na aan het hart.

Onze bodem speelt immers een belangrijke rol in een circulaire economie. Onze ruimte is al schaars, dus we moeten er slim mee omgaan. De OVAM doet dan ook vele inspanningen om oude stortplaatsen en brownfields te onderzoeken en indien mogelijk een nieuwe bestemming te geven (*pagina 14*). Het initiatief van de Vlaamse overheid om bepaalde oude stortplaatsen te bebossen, sluit daar mooi bij aan (*pagina 11*). En ook de sanering van de Alvat-site in Buggenhout is een toonvoorbeeld van duurzame ruimtelijke herontwikkeling (*pagina 20*).

We timmeren al lang aan de weg naar een circulaire economie. Zo reiken we al vijftien (!) jaar lang de Ecodesign Award voor studenten uit (*pagina 16*). Met deze award dagen we studenten uit om de wereld te veranderen met een slim product of idee volgens de principes van ecodesign. Als we naar de oud-winnaars kijken, zien we dat veel van hen vandaag nog altijd met het thema begaan zijn. Dat is uiteindelijk het doel van deze award. En daar zijn we best trots op.

Veel leesplezier!

Henny De Baets

Administrateur-generaal

Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur

Ine Wenmaekers

Redactieraad

Jan Verheyen, Frank Van Swalm, John Wante, Tuur Hawinkel, Pieter Vervinckt, Nathalie Van Trier, Chloé Vanhecke, Liesbet Van Ackeleyn, Elke Celen, Anne D'haese, Stefan Van Geenhoven, Raf Engels, Sofie Triest, Eline Aerts

Redactieadres

OVAM, Stationsstraat 110,
2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be

Foto's

Bekaert, Ecoverf, De Meuter, essencia, Facadeclick, Operation Clean Sweep, OVAM, PlasticsEurope, Port of Antwerp, Shutterstock, Tersana, Valumat, iStock

Redactie en realisatie

www.wearepantarein.be

Wettelijk depotnummer

D/2021/5024/05

Oplage

3000 ex.

De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaardden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.

Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

SCHRIJF ONS VIA
OVAM.LINK@OVAM.BE

 www.facebook.com/ovam.be
 [@PersAtOVAM](https://twitter.com/PersAtOVAM)

RUIMTE RECYCLEREN

11/ Plant eens een bos op een stort

20/ Startschot voor sanering grond Alvat

GEZONDE GROND

CIRCULAIRE ECONOMIE

4/ Vlaanderen bindt strijd aan met wegwerp

CIRCULAIRE ECONOMIE

16/ 15 jaar Ecodesign Award voor studenten

VLAANDEREN BINDT STRIJD AAN MET WEGWERP

Met de single-use plastics- of SUP-richtlijn bouwt de Europese Unie verder aan haar strategie om plastic vervuiling tegen te gaan. Tegen juli van dit jaar moet de richtlijn in nationale wetgeving omgezet zijn. Hoe pakt de OVAM dat aan?

De EU heeft de voorbije jaren meerdere initiatieven genomen rond de problematiek van wegwerpproducten en de 'plasticsoep'. De SUP-richtlijn, die in 2019 goedgekeurd werd, past binnen die bredere Europese strategie voor kunststoffen in een circulaire economie. Ze legt de nadruk op tien éénmalige kunststofproducten die het meest in het mariene milieu worden aangetroffen als zwerfafval, zoals verschillende plastic verpak-

kingen, wegwerpbestek en -bekers en sigarettenfilters. Voor dat soort producten introduceert de richtlijn zeven beleidsmaatregelen, rekening houdend met de beschikbaarheid van duurzame alternatieven voor elk van de productgroepen.

"Zo zijn er bijvoorbeeld al oorstaafjes verkrijgbaar die niet van kunststof gemaakt zijn of herbruikbaar zijn", zegt **Pieter Vervinckt, internationaal**

beleidsadviseur bij de OVAM. "Niet herbruikbare, plastic wattenstaafjes zijn daarom verboden op de Europese markt. Voor andere producten zijn in de richtlijn zachtere beleidsmaatregelen geformuleerd, zoals preventie, sensibilisering of afvalbeheer."

Vertaald naar Vlaanderen

De termijn om de SUP-richtlijn om te zetten in nationale wetgeving loopt nu ten einde. "In ons land slaat de richtlijn zowel op federale als gewestelijke bevoegdheden. Het is dus geen eenvoudige vertaalslag. Bovendien moesten belangrijke definities en concepten uit de richtlijn nog verder verfijnd worden in een zogenaamd 'richtsnoer'. De Europese Commissie liep vertraging op bij het redigeren van dat document", duidt Pieter Vervinckt.

"Toch zitten we op schema om de SUP-richtlijn in te voeren", zegt **John Wante, stafmedewerker materialenbeheer bij de OVAM.** "Op sommige vlakken zijn we ambitieuzer dan Europa. Een aantal maatregelen werden al ingevoerd via het VLAREMA ▶

"Door niet alleen plastic, maar alle wegwerpmateriaal te bannen, tonen we ons ambitieuzer dan Europa"

John Wante, stafmedewerker materialenbeheer, OVAM

- (Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaal-kringlopen en afvalstoffen, red.) van 2018, zoals een verbod op wegwerpverpakkingen en -bekers bij publieke overheden en evenementen van overheden. Door niet alleen plastic, maar alle wegwerpmateriaal te bannen, gaan we verder dan de Europese richtlijn. Zo willen we ervoor zorgen dat de SUP-richtlijn niet gewoon een verschuiving betekent naar eenmalige producten vervaardigd uit een ander materiaal. We kijken liever naar de volledige levensduur van producten en leggen de nadruk op herbruikbaarheid om de richtlijn een duurzame invulling te geven.”

Zwerfvuilkost

Vlaanderen past een gelijkaardige werkwijze toe als het gaat over de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Zoals we die nu kennen stelt de UPV producenten deels verantwoordelijk voor de kosten van de inzameling van hun producten. De SUP-richtlijn breidt dat principe uit naar de kosten die gepaard gaan met het opruimen van zwerfafval en de kosten voor bewustwordingsmaatregelen.

Vervinckt: “Maar waar Europa dat beperkt tot bepaalde plastic wegwerp-producten, neemt Vlaanderen alle soorten zwerfvuil mee die een significante impact hebben. Denk bijvoorbeeld aan drankblikjes of kauwgom. We voeren momenteel studies uit om de samenstelling van het zwerfvuil en de opruimkosten in kaart te brengen.”

DE BELANGRIJKSTE ELEMENTEN IN DE SUP-RICHTLIJN OP EEN RIJ

Voor bepaalde producten wordt een **marktverbod** geïntroduceerd of zal het verplicht zijn om **pictogrammen** op (de verpakking van) het product te zetten.

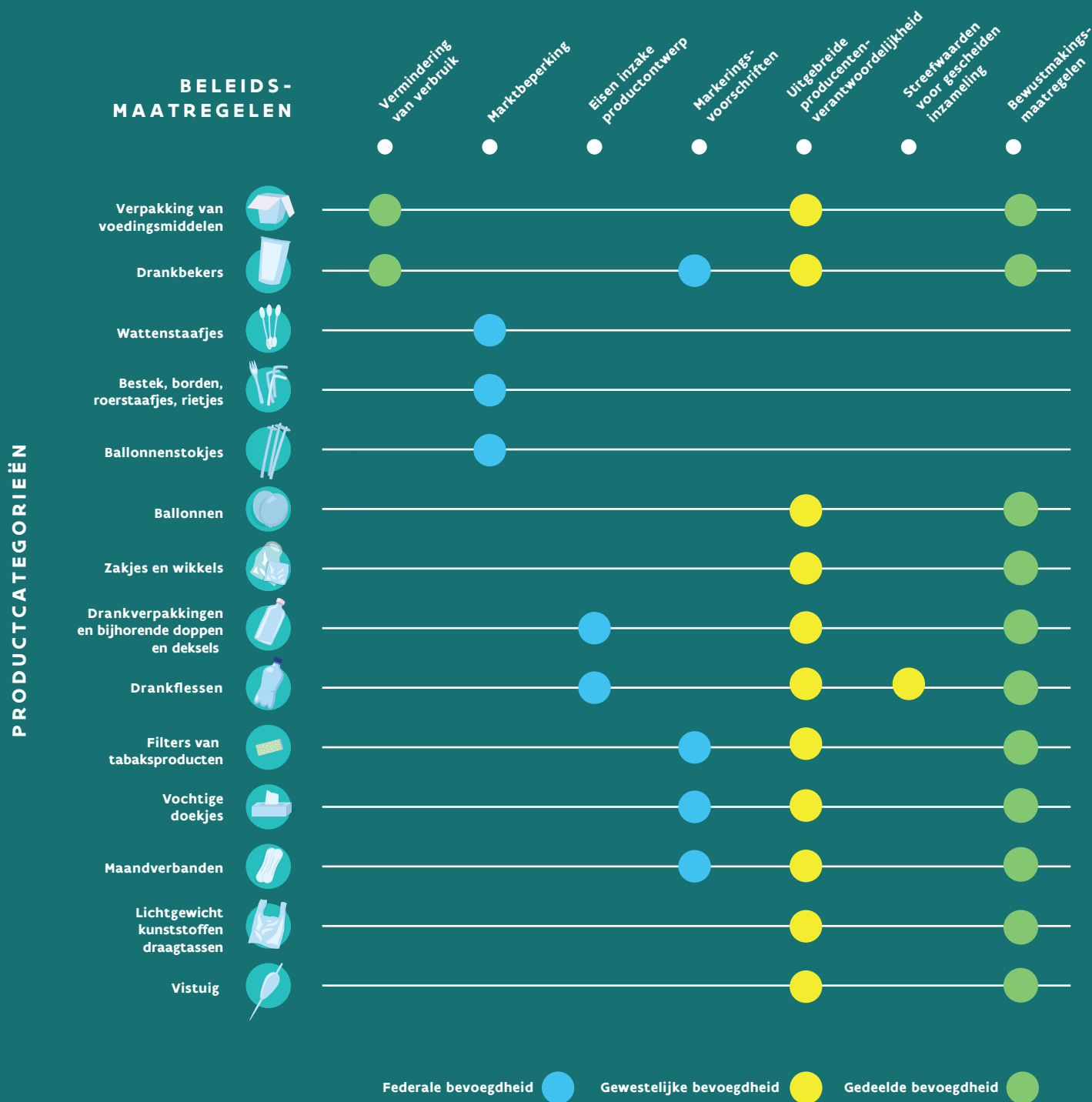
- 1 ZWERFVUILKOSTEN DOORREKENEN
- ↓
- 2 25 % GERECYCLEERDE INHOUD IN PETFLESSEN
- ↓
- 3 MINSTENS 90 % GESCEIDEN INZAMELING VAN KUNSTSTOF DRANKFLESSEN
- ↓
- 4 30 % GERECYCLEERDE INHOUD IN PETFLESSEN

Roept de implementatie van de nieuwe richtlijn ook bij u vragen op? Op de website van de OVAM vindt u een overzicht van veelgestelde vragen. De pagina wordt regelmatig bijgewerkt.

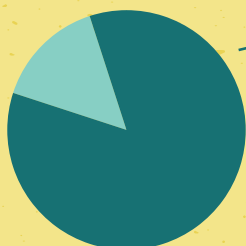
Surf naar ovam.be/veel-gestelde-vragen-rond-de-sup-richtlijn of scan de QR-code.

DE SUP-RICHTLIJN: WELKE MAATREGELLEN GELDEN VOOR WELKE PRODUCTEN?

JAARLIJKS KOMT ER 4,8 TOT 12,7 MILJOEN TON PLASTIC AFVAL IN ONZE OCEANEN TERECHT.

80-85 % KUNSTSTOFFEN

Gemeten in aantal stuks bestaat 80 tot 85 % van het zwerfvuil uit de zee dat op stranden in de Europese Unie wordt aangetroffen uit kunststoffen:

- 50 % zijn kunststofproducten voor eenmalig gebruik.
- 27 % zijn producten die te maken hebben met de visserij

Welke voorwerpen worden op Europese stranden het meest aangetroffen als zwerfvuil uit de zee?*

24 541		DRANKFLESJES, DOPJES EN AFSLUITINGEN
21 854		SIGARETTENPEUKEN
13 616		WATTENSTAAFJES
10 952		CHIPSZAKJES EN SNOEPVERPAKKINGEN
9 493		PRODUCTEN VOOR PERSOONLIJKE HIGIËNE
6 410		PLASTIC ZAKKEN
4 769		BESTEK, RIETJES EN ROERSTAAFJES
3 232		DRANKBEKERS EN DEKSELS
2 706		BALLONNEN EN BALLONNENSTOKJES
2 602		VERPAKKINGEN VAN ETENSWAREN, INCLUSIEF FASTFOODVERPAKKINGEN

* volgens een onderzoek uit 2016 van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (JRC) naar zwerfvuil uit de zee, uitgevoerd op 276 stranden verspreid over 17 lidstaten van de EU en 4 regionale zeeën.

GREEN DEAL ANDERS VERPAKT

In het kader van de Vlaamse Green Deal Anders Verpakt zullen onder meer de Vlaamse overheid, bedrijven en kennisinstellingen samen naar alternatieven zoeken voor eenmalige verpakkingen. Meer bepaald door verpakkingen te vermijden of te hergebruiken en daarbij ook de milieu-impact van het verpakte product te verkleinen.

De distributie is een heel uitgebreide en diverse sector. Daarom richt de Green Deal zich voornamelijk op webwinkels, maaltijdboxen, take away en delivery, en het aanbieden van producten in bulk of in herbruikbare verpakkingen via loop-systemen. Het gaat zowel over b2b-transacties als verkoop aan particulieren. “Binnen die segmenten zoeken de deelnemers verschillende manieren om hun verpakkingen weg te laten of herbruikbaar te maken”, vertelt **Sarah Risch, beleidsadviseur bij de OVAM**. “Dat vraagt ook aanpassingen aan het businessmodel, de logistiek en de administratie. De leidraad is: hoe verkleinen we de milieu-impact door verpakkingen weg te laten of in te zetten op herbruikbare verpakkingen?”

“Daarnaast is er aandacht voor marketing, want verpakkingen dienen vaak ook om met klanten te communiceren of reclame te maken. En we kijken naar de wetgeving rond verpakkingen. Aan de ene kant is de Green Deal een goed platform om de deelnemers over de geldende regels te informeren. Maar evengoed kunnen we zo knelpunten in de regelgeving identificeren zodat we, waar nodig, kunnen aansturen op aanpassingen.”

Meer keuze voor consument

De Green Deal moet ertoe leiden dat consumenten in de toekomst meer duurzame opties hebben op het vlak van verpakkingen, maar ook dat ze die willen gebruiken. “We

- ▶ willen de keuze van de klant makkelijker maken tijdens het winkelen”, zegt Risch. “Daarvoor kunnen we voortbouwen op de oplossingen die er nu al zijn, zoals de herbruikbare zakjes voor groenten en fruit die in bulk aangeboden worden in herbruikbare bakken van de veiling.”

“Consumentengedrag is heel belangrijk in dit verhaal, dus gaan we ook inzetten op communicatie. Als deelnemer aan de Green Deal komt je engagement via verschillende kanalen in de kijker te staan. Je komt ook terecht in een netwerk waar je kennis kunt uitwisselen en samenwerkingen kunt opzetten met partijen waarmee je normaal misschien niet aan tafel zit. In ruil daarvoor verwachten we een actief engagement. Aan het einde van het traject moeten consumenten concrete, haalbare alternatieven hebben om hun milieu-impact te verkleinen.”

Ketenbenadering

De Green Deal Anders Verpakt maakt deel uit van het verpak-

kingsplan van de Vlaamse overheid. Initiatiefnemers Comeos (vertegenwoordiger Belgische handel en diensten), Fevia Vlaanderen (Federatie van Belgische Voedingsindustrie), VIL (aanspreekpunt logistieke sector), DETIC (vereniging van producenten en verdelers van detergents, onderhoudsproducten etc.) en de OVAM zoeken zoveel mogelijk partners bij elkaar zodat de hele keten vertegenwoordigd is. Onder de deelnemende partijen zullen zich naast ondernemers en lokale besturen ook kennisinstellingen bevinden, die het proces kunnen ondersteunen met expertise en onderzoek.

Er lopen al gesprekken met potentiële deelnemers en er komen infosessies voor bedrijven en een matchmakingevent voor bedrijven en kennisinstellingen. In september wordt het startschot gegeven met de ondertekening van het convenant. De Green Deal loopt tot eind 2024.

greendealandersverpakt.be

OVERHEID WIL GESCHIKTE OUDE STORTPLAATSEN BEBOSSEN

PLANT EENS EEN BOS OP EEN STORT

Gemeenten kunnen op kosten van de OVAM een oriënterend bodemonderzoek laten uitvoeren op hun oude stortplaatsen. De Vlaamse overheid wil zo in kaart brengen welke waardevolle herbestemming ze kunnen krijgen. Bos, bijvoorbeeld. Uit een eerste screening door de OVAM en Natuur en Bos blijkt dat maar liefst 256 gemeentelijke stortplaatsen daar mogelijk voor in aanmerking komen.

Vlaanderen telt ongeveer 160 vierkante kilometer aan oude stortplaatsen. Een oppervlakte zo groot als de stad Gent, inclusief deelgemeenten. In een circulaire economie gaat ook ruimte niet verloren. Daarom riep minister van Omgeving Zuhal Demir alle lokale besturen op om na te gaan welke rol de stortplaatsen binnen hun gemeente kunnen spelen en in het bijzonder of ze mogelijk geschikt zijn voor bebossing. Uit die resultaten

selecteerde Natuur en Bos 256 stortplaatsen, verspreid over 147 gemeenten, als potentiële locaties voor nieuw bos. Dat is meteen een stap in de richting van de Vlaamse doelstelling om tegen 2024 voor 4000 hectare nieuw bos te zorgen.

“Al de lokale besturen krijgen het aanbod om op kosten van de OVAM een oriënterend bodemonderzoek te laten uitvoeren en kunnen daarbovenop

een subsidie krijgen voor het bebossen zelf”, liet minister Demir weten. “Veel gemeenten staan te popelen om bij te dragen aan een groener Vlaanderen. Met dit aanbod kunnen zij vlotter dan gedacht hun eigen gronden een nuttige en gezonde bestemming geven en bijkomend bos aanplanten.”

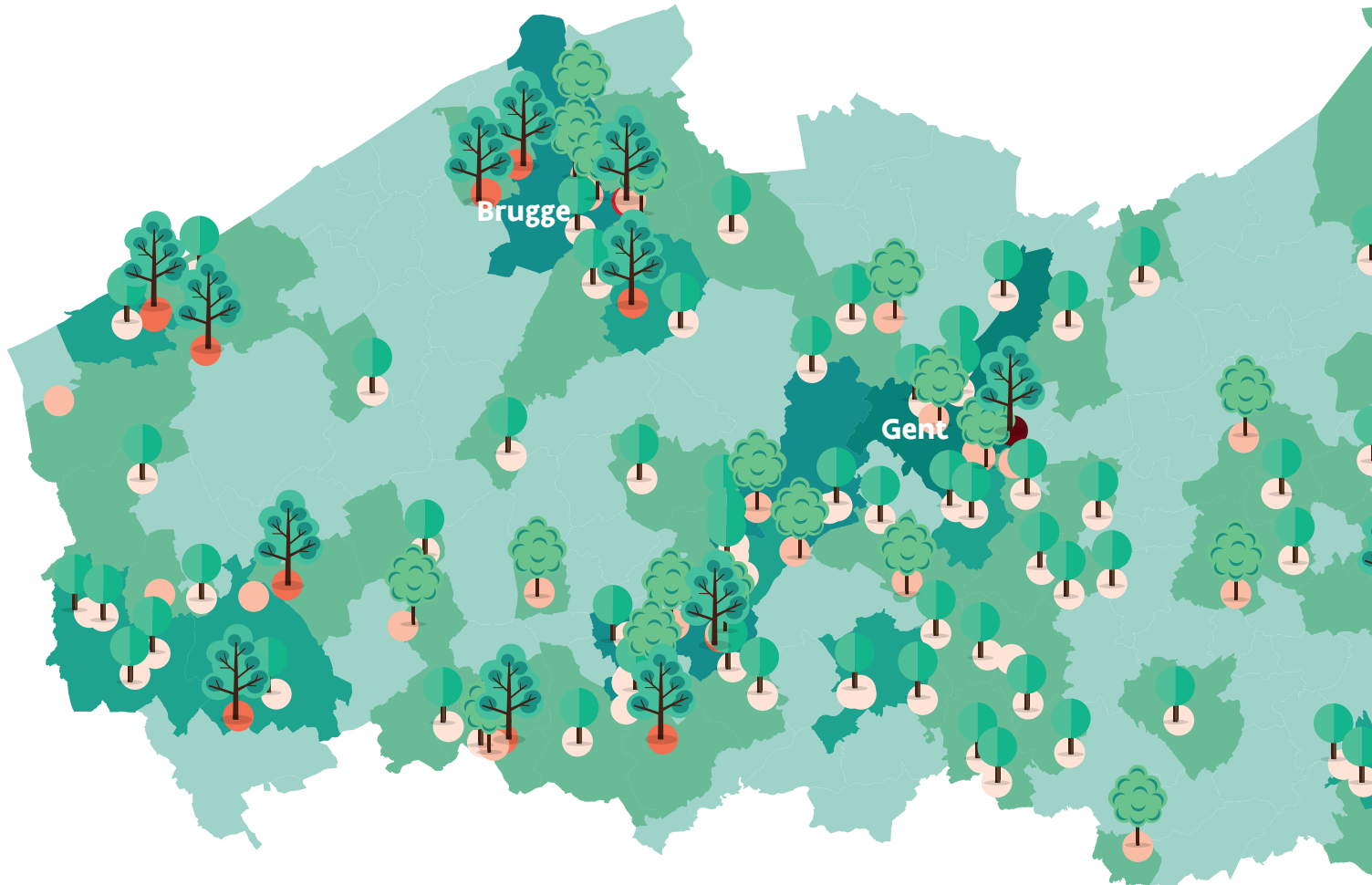
Aan het aanbod zijn enkele voorwaarden verbonden. Het gaat alleen over stortplaatsen die in het bezit zijn ►

1 - 5 ha | 5 - 20 ha | 5 - 20 ha

BEBOSBARE OPPERVLAKTE

- ▶ van het lokale bestuur en die niet eerder onderzocht werden in het kader van het Bodemdecreet. Uit een realiteitstoets moet blijken of ze geschikt zijn voor bebossing. Het bestuur moet zich ook engageren om de locatie effectief te bebossen.

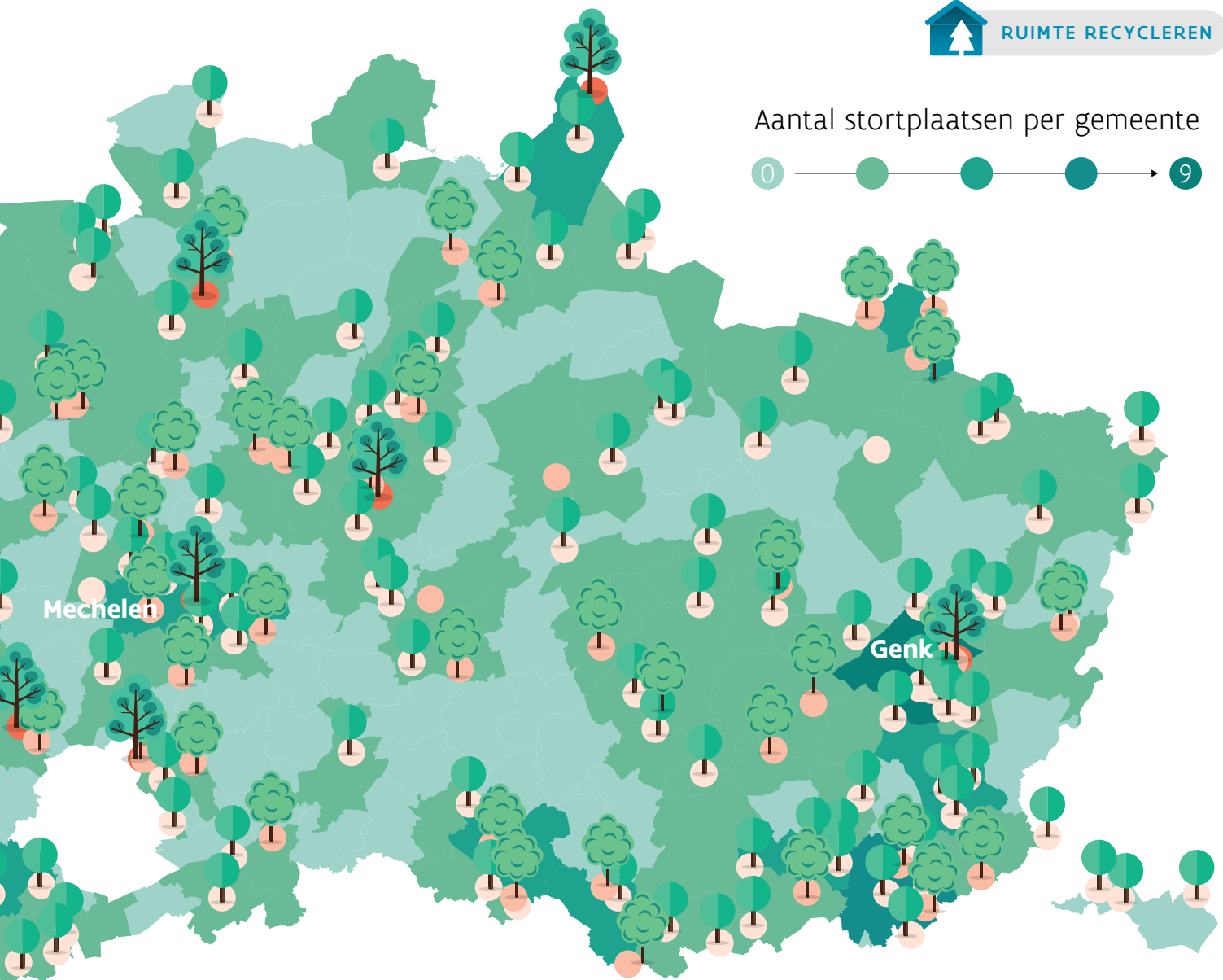
Advies op maat

Voor het bodemonderzoek schakelt de OVAM een bodemsaneringsdeskundige in. Die zal eerst de voorgeschiedenis van de site bekijken, peilbuizen plaatsen en monsters nemen.

Tegelijk wordt er gekeken naar de ruimtelijke nood in de gemeente en welke rol de stortplaats daarin kan spelen. “Op basis van het onderzoek geven wij gebruiksadviezen”, vertelt **Tom Behets, teamverantwoordelijke lokale en bovenlokale besturen bij de OVAM.** “Dat kan gaan over een natuurgebied of een speelbos, maar afhankelijk van de lokale nood zijn ook andere functies mogelijk. Als er aanwijzingen van verontreiniging zijn, volgt er een beschrijvend onderzoek om de vervuiling en risico’s in kaart te brengen. De gemeente krijgt

dan advies over hoe ze de site indien nodig kan saneren.”

“In principe staat de gemeente in voor de verdere aanpak”, zegt Behets. “Maar onder bepaalde voorwaarden is cofinanciering van een bodemsaneringsproject mogelijk. We bekijken dan wat er nodig is om de risico’s weg te nemen. Dat kan gaan van de site afdekken met een ‘leeflaag’ tot het volledig verwijderen van het stortmateriaal. De plaatsen waar geen verdere maatregelen nodig zijn, geven we door aan de resultaatgroep ‘Meer

Bos', waar onder meer Natuur en Bos, BOS+ en Natuurpunt deel van uitmaken. Zij bekijken waar het interessant is om natuurgebieden en bossen uit te breiden of nieuwe aan te leggen."

Spontaan verbossen of aanplanten

Lokale besturen die zelf hun oude stortplaatsen bebossen, kunnen rekenen op steun en advies van Natuur en Bos. "Wij geven subsidies aan bebossingsprojecten, op voorwaarde dat het gaat om inheemse soorten en dat

het gebied bos blijft", zegt **projectleider Martine Waterinckx**. "In dit project zal de OVAM eerst aangeven of een oude stortplaats bebost kan worden. Dat is vooral afhankelijk van de dikte van de afdeklaag en het soort folie die er gebruikt is. Ze geven ook aan of het bos opengesteld kan worden voor publiek of niet. Wij bekijken vervolgens welke soorten je best kan planten of of het een optie is om het terrein spontaan te laten verbossen."

Gemeenten die interesse hebben om aan het project deel te nemen, kun-

nen nog altijd contact opnemen met de OVAM. "We merkten wel wat koudwatervrees om aan het verhaal van die oude stortplaatsen te beginnen", zegt Behets. "Met deze campagne willen we lokale besturen ontzorgen door alvast het onderzoek op ons te nemen. Wij zoeken vervolgens samen met de gemeenten een nuttige invulling om van een oud zeer een mooi verhaal te maken."

STORTPLAATSEN DOOR EEN ANDERE BRIL

De campagne om oude stortplaatsen te bebossen haakt in op de inspanningen van de OVAM om oude stortplaatsen en brownfields in kaart te brengen en te onderzoeken. Zo banen we de weg om die onderbenutte terreinen nieuw leven in te blazen.

Vlaanderen telt vandaag meer dan drieduizend oude stortplaatsen. In dat cijfer zitten vuilnisbelten met huishoudelijk afval uit de jaren vijftig, terreinen die opgehoogd werden met puin en onderbenutte, verontreinigde industriële sites, de zogenaamde brownfields. “Vroeger waren zulke stortplaatsen een eindpunt van de lineaire economie”, vertelt **Eddy Wille, hoofdadviseur bodembeheer bij de OVAM**. “Het devies was: afwerken, isoleren en niets meer mee doen. Maar dat valt niet te rijmen met de schaarste aan open ruimte. Onze ambitie is om oude stortplaatsen een plaats te geven in de circulaire economie.”

Match met omgeving

Om een voormalige stortplaats een nieuwe functie te geven, zoekt de

OVAM naar een match tussen de eigenschappen van de site enerzijds en de noden in de ruime omgeving anderzijds. Risico's voor milieu of gezondheid worden volledig weggevoerd. "Maar eigenlijk vormen oude stortplaatsen in Vlaanderen zelden een risico voor hun omgeving, omdat er geen schadelijke stoffen meer vrijkomen. Bij slechts 5 tot 10 procent is het nodig om te saneren, en dan gaat het vaak nog om beperkte ingrepen", stelt Wille.

"De sanering wordt afgestemd op de nieuwe invulling van de locatie. Als je een containerterminal bouwt op een dikke laag beton, is er geen contact met de ondergrond. Als je een woonzone aanlegt, kun je de vervuilde grond afgraven en/of behandelen. Soms is er niet meteen zicht op een

finale bestemming en dan bekijken we interim-gebruik. Zo buigen we ons over een project om tijdelijk hennep te telen op brownfields, in afwachting van de herontwikkeling. Hennep wordt als isolatiemateriaal gebruikt. Op die manier kan een bouwproject dus zijn eigen isolatie kweken."

Klimaatuitdagingen

Om oude stortplaatsen en brownfields te herontwikkelen, moet je eerst weten waar ze liggen en welke afvalstoffen er aanwezig zijn. Volgens Wille knelt daar soms het schoentje. "In sommige regio's hebben we maar een beperkte inventaris. Campagnes zoals deze om oude stortten te bebossen, zijn daarom ook nuttig om meer bodemonderzoek te kunnen doen. Bij de OVAM houden we die gegevens bij in een databank met

al meer dan drieduizend records. Als er ruimte gezocht wordt voor bijvoorbeeld bebossing of een zonnepanelenpark, zien we in de databank welke locaties aan de voorwaarden voldoen."

"Op die manier kunnen we terreinen die anders afgeschreven worden opnieuw relatief hoogwaardig inzetten. Denk maar aan de uitdagingen van de klimaatverandering, zoals het stijgende risico op overstromingen. De helft van de oude stortplaatsen ligt in overstromingsgevoelig gebied. Sommige kun je wellicht veilig inrichten om water op te vangen. Er zijn heel wat oplossingen voor zulke sites die volop inspelen op de dynamiek van de omgeving. De gouverneur van Antwerpen zei het onlangs heel mooi: 'niet afschrijven, maar opschrijven'. Daar maken we werk van."

YOUR FUTURE IS CALLING

15 JAAR ECODESIGN AWARD VOOR STUDENTEN

De Ecodesign Award viert dit jaar zijn kristallen verjaardag. Al vijftien jaar lang daagt de OVAM, de voorbije twee jaar samen met Vlaanderen Circulair, studenten uit om de wereld te veranderen met slimme ideeën voor producten of diensten, volgens de principes van ecodesign. Winnaars bouwen een uitgebreid netwerk van nuttige contacten op: “Een prima opstap voor je carrière.”

Ecodesign spoort samen met de circulaire economie. Producten en diensten worden dan ontworpen met een minimale impact op het milieu en een maximale bijdrage aan de maatschappij. Bij de Ecodesign Awards passen studenten die principes toe in de categorieën ‘Problem solving’ en ‘Everyday life’. Een jury van experts en professionelen selecteert in elke categorie de sterkste ideeën en die krijgen een wel heel bijzondere prijs.

“Tot vorig jaar kregen de winnaars een geldprijs van 1000 euro”, vertelt **Liesbet Van Ackeleyn van Vlaanderen Circulair**. “Maar dat was heel vrijblijvend. Nu is de prijs functioneler: een duurzame smartphone met een netwerk van contacten waar elke ontwerper van droomt. Er staan gegevens in van gerenommeerde productdesigners, duurzame ondernemers, investeerders, beleidsmakers ... Daar leggen we in de campagne de nadruk op. De telefoon is tegelijkertijd het campagnebeeld – met de slagzin ‘Your future is calling’ – en de

award zelf. De studenten kunnen er op een subtiele manier mee blijven pronken. Een totaalpakketje dus.”

Duurzaam parcours

De organisatoren zijn heel fier op de winnaars van de voorbije jaren. Ook op wat ze na de wedstrijd hebben verwezenlijkt. Van Ackeleyn: “Zo mag Sep Verboom, winnaar in 2012, zich designer van het jaar 2020 noemen. Een aantal winnaars realiseerden het eindwerk waarmee ze deelnamen, zoals Cedric Van Steenkiste. Hij bedacht een slim systeem dat ziekenhuizen autonoom maakt op het vlak van mobiele zuurstofvoorziening en kon dat ook effectief ontwikkelen bij het bedrijf Oxypoint.”

De bedenkers van de Impakt Pallet Wikkeldoek, die in 2020 in de prijzen vielen (zie pagina 18), zetten nu hun eerste stappen richting een eigen onderneming. “De award gaf hun het vertrouwen om ermee verder te gaan en ze werden al door ver-

schillende bedrijven gecontacteerd”, vertelt Van Ackeleyn. “Andere voormalige winnaars kwamen terecht bij ontwerp bureaus met een duurzame visie en werkwijze. Dat is uiteindelijk het doel van de Ecodesign Award. We willen studenten tijdens hun opleiding inspireren en uitdagen, zodat ze ook in hun latere loopbaan aandacht hebben voor ecodesign en circulaire economie.”

Liesbet Van Ackeleyn, Vlaanderen Circulair

DESIGN MUSEUM GENT KOMT ECODESIGN AWARD VERSTERKEN

Sinds dit jaar is het Design Museum Gent een vaste partner van de Ecodesign Award. Het museum wil jongeren een forum bieden en vormt de nieuwe locatie voor de prijsuitreiking en de tentoonstelling van de winnende ontwerpen.

“Het Design Museum heeft sinds enkele jaren veel meer aandacht voor jongeren. We willen graag ons steentje bijdragen aan Vlaamse designopleidingen”, vertelt **directeur Katrien Laporte**. “In 2024 openen we een nieuwe vleugel waar we volop gaan inzetten op jonge designers en op hedendaagse creaties. Ons partnerschap met de Ecodesign Award past daar perfect in. Na de prijsuitreiking eind oktober zullen de ontwerpen van de winnaars hier een maand lang worden tentoongesteld. We gaan ook workshops aan die tentoonstelling koppelen.”

Klaar voor de toekomst

Tegelijk trekt het Design Museum ook zelf de ecologische kaart. Zo werden er al meerdere tentoonstellingen rond hergebruik en circulaire economie georganiseerd. “In 2015 was dat bijvoorbeeld ‘Out to Sea? The Plastic Garbage Project’. We hebben toen een container vol plasticafval in het museum uitgestort en daar een positief verhaal over upcycling en recycling aan vastgeknoopt. In ‘Bike to the Future’ namen we dan weer autoluwe steden onder de loep.”

“Maar ook ons nieuwe gebouw wordt zo circulair mogelijk vormgegeven. Zo zal het expomateriaal deels uit circulaire materialen bestaan en onderzoeken we de mogelijkheden van twee circulaire gevelstenen die afvalmaterialen bevatten. Ecodesign is voor ons de toekomst, en daar willen we een voortrekkersrol in spelen.”

Winnaar Ecodesign Award 2020

Jonge winnaars starten nieuw bedrijf om plasticverspilling tegen te gaan

In 2020 ging de Ecodesign Award in de categorie ‘Problem solving’ naar de **Impakt**: een herbruikbare wikkeldoek om ladingen vast te zetten op een pallet. Student-uitvinders **Tristan Ryckaert, Stef Crols en Florens Denys** van hogeschool Howest richtten recent een eigen bedrijfje op.

De Impakt is een ecologisch alternatief voor plastic wikkelfolie. “Hij bestaat uit een doek gemaakt van oude werfzeilen en reclamebanners. Het zeil wordt aan een pallet verankerd en één keer rond de lading gewikkeld, waarna het vastgemaakt wordt met velcro. De herbruikbare wikkeldoek kan tot tien jaar meegaan en spaart jaarlijks 30 ton plasticafval uit”, vertelt **Tristan Ryckaert**.

De ‘Impakt’ als ecologisch alternatief voor plastic wikkelfolie.

Prototype testen

Aanvankelijk wilden de laureaten hun idee verkopen, maar nadat ze de Ecodesign Award wonnen, moedigden docenten en bedrijven hen aan om zelf een bedrijfje op te starten. Dat kreeg de naam Tillup mee. Ryckaert: "Howest biedt ons allerlei vormen van ondersteuning voor starters aan, en we kunnen ook op enkele commerciële partners rekenen. Daarom durven we de sprong te wagen."

"Het prototype dat we momenteel ontwikkelen wordt binnenkort op kleine schaal getest bij maatwerkbedrijf AMAB. In een volgende fase zullen we vijfhonderd doeken testen bij drie verschillende bedrijven. Als het concept op punt staat, willen we ons product commercieel lanceren. Producten met een duurzaam design bieden zoveel voordelen en kansen, dat moet gewoon het nieuwe normaal worden."

Winnaar Ecodesign Award 2018

Ontwerpster van filter tegen plasticvervuiling zet werk verder als doctorandus

Als synthetische kleren gewassen worden, komen er microplasticvezels vrij. Die vezels worden onvoldoende tegengehouden door waterzuiveringsinstallaties. Laure Herweyers ontwikkelde een externe wasmachinefilter die microplasticvezels opvangt.

Als microplastics in de oceaan terechtkomen, worden ze opgegeten door vissen en schelpdieren. Van daaruit vergiftigen ze de hele voedselketen. Om microplasticvezels uit het zeewater te houden, ontwikkelde **Laure Herweyers** de FIBIO: een wasmachinefilter die maar liefst 97 procent van de microvezels opvangt. Om de tien à vijftien wasbeurten

kunnen de vezels makkelijk met een stofzuiger verwijderd worden.

"Ik wilde graag een oplossing aanbieden op het niveau van de consument, zodat mensen met hun eigen ogen kunnen zien hoeveel microplasticvezels er vrijkomen als ze hun kleren wassen", zegt Herweyers. "De FIBIO staat bovenop je wasmachine en maak je met de hand schoon. Zo wordt de impact heel concreet."

Systemen herdenken

De FIBIO werd uiteindelijk niet commercieel ontwikkeld, maar in de sector wordt wel aan vergelijkbare systemen gewerkt. Herweyers zet haar strijd tegen de plasticsoep intussen op andere manieren verder, onder meer via haar doctoraatsstudie naar herbruikbare alternatieven voor single-use plastics.

"Nieuwe producten worden nog te vaak ontworpen op een manier die overconsumptie stimuleert. Ik wil meewerken aan kwaliteitsvolle, herbruikbare producten", aldus de doctoraatsstudente. "Daarbij draait het niet alleen om duurzame materialen en productietechnieken, maar om het herdenken van hele systemen. Wat hebben we echt nodig? Kunnen we dit niet op een betere manier doen? Mijn Ecodesign Award heeft me meer vertrouwen gegeven in mijn capaciteiten als ontwerper en onderzoeker. Het was een prima opstap voor mijn carrière."

STARTSCHOT VOOR SANERING ALVAT

Op 1 april 2021 werd de bouwvallige schoorsteen van Alvat in Buggenhout weggehaald. 25 jaar na de sluiting werden enkele belangrijke nieuwe stappen gezet voor een andere invulling voor dit terrein van 4,6 hectare groot.

Alvat was jarenlang actief als vatenverwerker. Het bedrijf reinigde gebruikte vaten en verkocht die aan andere gebruikers. “Tijdens het reinigen van de vaten werd behoorlijk wat bodemverontreiniging veroorzaakt”, weet Tim Caers van de OVAM. “Daardoor vond de curator maar moeilijk een overnemer toen het bedrijf in 1995 failliet ging. De saneringskost was te hoog en er was onzekerheid over de mogelijke nieuwe bestemmingen van de site. Onderhandelingen om tot een brown-fieldconvenant te komen, draaiden op niets uit.”

Nieuwe invulling

In 2019 kon de OVAM het verwaarloosde terrein aankopen voor één symbolische euro. Op 1 april 2021 ging de sanering echt van start met het weghalen van de wankelende schoorsteen. “In de loop van het voorjaar hebben we de bedrijfsgebouwen, die veel asbest bevatten, veilig verwijderd”, aldus Caers. “Zodra de sloop is afgerond, zal een bodemdeskundige een gedetailleerd bodemonderzoek uitvoeren. Dat moet uitwijzen welke delen van het terrein gesaneerd moeten worden. De gemeente zal intussen een ruimtelijk uitvoeringsplan opmaken dat vastlegt welke invulling de gesaneerde site zal krijgen. De gemeente denkt momenteel aan een duurzame kmo-zone.”

